

O miłości w Starym Testamencie (Pieśń nad Pieśniami)

Bibliografia:

- Źródło: dostępny w internecie:
http://piosenka,jacek_kowalski,piesn_nad_piesniami.html [dostęp 18.10.2015].
- Źródło: *Pieśń nad Pieśniami*, [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, oprac. Zespół biblistów polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich,, Poznań–Warszawa 1980, s. 750–751.
- Źródło: Elżbieta Adamiak, *Kobiety w Biblii. Stary Testament*, Kraków 2006, s. 196–198.
- Źródło: Zenon Ziółkowski, *Najtrudniejsze strony Biblii*, Warszawa 1989, s. 104–106.
- Źródło: Katarzyna Bomba, *Romeo i Julia czyli Miłość mocna jak śmierć*, Kraków 2002, s. 25–28.

O miłości w Starym Testamencie (Pieśń nad Pieśniami)

Amor

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., Małgorzata Skibińska, licencja: CC BY 3.0.

„Jeśli otworzymy tę Księgę bez żadnych przyjętych z góry założeń, zapominając na chwilę również, iż znaleźliśmy ją w Biblii, to wyda nam się ona po prostu wielkim poematem miłosnym”.

Źródło: Anna Świderkówna, *Rozmowy o Biblii*, Warszawa 1996, s. 269.

Już wiesz

Poszukaj (np. za pomocą dowolnej [konkordancji biblijnej](#)) kilku wersetów biblijnych, w których pojawia się wyraz „miłość”. Ustal, kogo ta miłość dotyczy.

Pieśń nad Pieśniami

Jedną z ksiąg *Starego Testamentu* jest *Pieśń nad Pieśniami*. Dzieło napisał nieznany twórca (choć długi czas za autora uważano króla Salomona) prawdopodobnie między VI a III w. p.n.e. W czym tkwi wyjątkowość *Pieśni nad Pieśniami*?

” Zenon Ziółkowski

Najtrudniejsze stronicy Biblii

Kontrowersje wokół *Pieśni nad Pieśniami* są po części wytłumaczalne, ponieważ jest ona poematem lirycznym o tematyce miłosnej. Ukazuje miłość mężczyzny i kobiety, przeżywaną w całej gamie uczuć, wyrażonych tu z iście [semicką](#) obrazowością i żarem, ale też z godnością i szacunkiem, jakich wymaga czystość owej miłości. Nie pasuje więc do niej określenie „pieśń erotyczna” we współczesnym znaczeniu tego słowa. Jeśli chodzi o interpretacje *Pieśni nad Pieśniami*, zawsze należy mieć na uwadze zdanie rabbiego Akiby, że jest to „księga najświętsza” spośród Pisma. Dlaczego? [...]

Interpretacja najstarsza i pierwotna tej kontrowersyjnej księgi biblijnej – zarówno żydowska, jak i chrześcijańska – jest religijna. Według niej *Pieśń nad Pieśniami* jest alegorią miłości, jaką Bóg okazuje człowiekowi, który tę miłość odbiera w darze i czyni ją duszą swojej ludzkiej miłości. [...]

W rzeczywistości prorocy [...] używają często obrazu miłości ludzkiej do ukazania więzi Jahwe z Izraelem, z której wynika konieczność wiecznej wierności. [...] Urzeczywistnianie się oblubieńczego odniesienia uwidacznia się na wielu płaszczyznach: Jahwe – Izrael, Mesjasz – naród wybrany, Chrystus – Kościół. [...]

Jednakże przerośnięte tylko rozumienie treści *Pieśni nad Pieśniami* nie zadowala dzisiaj wielu jej interpretatorów. Sięgają oni głębiej

w znaczenie literalne tej księgi i przyjmują je również dosłownie: jako pochwałę ludzkiej miłości, biorącej swój początek w Bogu. [...]

W *Pieśni nad Pieśniami* należy widzieć również przypomnienie pierwotnej prawdy o mężczyźnie i kobiecie, którzy mogą się sobie wzajemnie oddać tylko w miłości. Inne księgi mądrościowe nie podkreślają tego znaczenia, a rolę kobiety ukazują w zadaniu rodzenia potomstwa i prowadzenia domu [...]. *Pieśń nad Pieśniami* wzbogaciła więc pojęcie małżeństwa, w którym miłość jest najwyższą wartością, tworzącą prawdziwą równość między mężczyzną a kobietą. [...] *Pieśń nad Pieśniami* ukazuje nierozzerwalny związek mężczyzny i kobiety oraz ich wyłączną wierność. W czasach [poligamii](#) – która występowała nawet w Izraelu – było to ukazanie prawdy zawartej w stworzeniu człowieka.

Źródło: Zenon Ziólkowski, *Najtrudniejsze strony Biblii*, Warszawa 1989, s. 104–106.

Ćwiczenie 1

Zdecyduj, które ze stwierdzeń są prawdziwe, a które fałszywe.

<i>Pieśń nad Pieśniami</i> nie propaguje poligamii., <i>Pieśń nad Pieśniami</i> można zrozumieć jako utwór o relacjach między Bogiem i człowiekiem., <i>Pieśń nad Pieśniami</i> nie można odczytywać alegorycznie (symbolicznie)., <i>Pieśń nad Pieśniami</i> to dzieło, którego nie można traktować dosłownie., <i>Pieśń nad Pieśniami</i> ukazuje kobietę wyłącznie jako rodzicielkę., <i>Pieśń nad Pieśniami</i> to miłosny poemat.

Prawda	
Fałsz	

Ćwiczenie 2

Poszukaj w tekście Zenona Ziółkowskiego informacji na temat możliwych symbolicznych interpretacji osób występujących w *Pieśni nad Pieśniami*, a następnie przyporządkuj do poszczególnych postaci odpowiadające im znaczenia.

Izrael, naród wybrany, człowiek, Kościół chrześcijański

Bóg	
Jezus	
Jahwe	
Mesjasz	

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

W cytowanym fragmencie pada stwierdzenie: „*Pieśń nad Pieśniami* jest alegorią miłości”. Wyjaśnij znaczenie terminu *alegoria*.

Dialog zakochanych

Góry Hermon

Źródło: vad_levin, licencja: CC BY-NC 2.0.

Pieśń nad Pieśniami ma kształt dialogu pomiędzy Oblubieńcem i Oblubienicą (z rzadka odzywają się tu inne osoby: bracia Oblubienicy i chór). Całość złożona jest z sześciu pieśni. Trzecia z nich zawiera hymn Oblubieńca.

” Pieśń nad Pieśniami

Pieśń trzecia, rozdz. 4

Oblubieniec:

1. O jak piękna jesteś, przyjaciółko moja,
jakże piękna!
Oczy twe jak gołębice
za twoją zasłoną.
Włosy twe jak stado [kóz](#)
falujące na górach [Gileadu](#).
2. Zęby twe jak stado owiec strzyżonych,
gdy wychodzą z kąpieli:
każda z nich ma bliźniaczą,
nie brak żadnej.
3. Jak wstążeczka purpury wargi twe
i usta twe pełne wdzięku.
Jak okrawek [granatu](#) skroń twoja
za twoją zasłoną.
4. Szyja twoja jak wieża [Dawida](#),
warownie zbudowana;
tysiąc tarcz na niej zawieszono,
wszystką broń walecznych.
5. Piersi twe jak dwoje koźląt,
bliźniąt gazeli,

co pasą się pośród lilii.

6. Nim wiatr wieczorny powieje
i znikną cienie,
pójdę ku górze [mirry](#),
ku pagórkowi kadzidła.
7. Cała piękna jesteś, przyjaciółko moja,
i nie ma w tobie skazy.
8. Z Libanu przyjdź, oblubienico,
z Libanu przyjdź i zbliż się!
Zstąp ze szczytu [Amany](#),
z wierzchołka [Seniru](#) i [Hermonu](#),
z jaskiń lwów,
z gór lampartów.
9. Oczarowałaś me serce, [siostró](#) ma, oblubienico,
oczarowałaś me serce
jednym spojrzeniem twych oczu,
jednym paciorkiem twych naszyjników.
10. Jak piękna jest miłość twoja,
siostró ma, oblubienico,
o ileż słodsza jest miłość twoja od wina,
a zapach olejków twych nad wszystkie balsamy!
11. Miodem najświeższym ociekają wargi twe, oblubienico,
miód i mleko pod twoim językiem,
a zapach twoich szat
jak woń Libanu.
12. Ogrodem zamkniętym jesteś, siostró ma, oblubienico,
ogrodem zamkniętym, źródłem zapieczętowanym.

13. Pędy twe – granatów gaj,
z owocem wybornym kwiaty [henny i nardu](#):
14. nard i szafran, wonna trzcina i cynamon,
i wszelkie drzewa żywiczne,
mirra i [aloes](#), i wszystkie najprzedniejsze balsamy.
15. [Tyś] źródłem mego ogrodu, zdrojem wód żywych
spływających z Libanu.

Źródło: *Pieśń nad Pieśniami*, [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, oprac. Zespół biblistów polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich,, Poznań–Warszawa 1980, s. 750–751.

Ćwiczenie 4

W sekcji *Teksty do wyboru* znajduje się tekst Katarzyny Bomby, w którym dokonano podziału różnych odmian miłości. Którą z nich przedstawia zacytowany fragment *Pieśni nad Pieśniami*? Uzasadnij odpowiedź.

Ćwiczenie 5

Oblubieniec, opisując wygląd Oblubienicy, stosował różne porównania i zestawienia. Zaznacz w tekście porównania kolorem czerwonym. Określ funkcję wybranego porównania.

czerwony

1. O jak piękna jesteś, przyjaciółko moja,

jakże piękna!

Oczy twe jak gołębice

za twoją zasłoną.

Włosy twe jak stado kóz

falujące na górach Gileadu.

2. Zęby twe jak stado owiec strzyżonych,

gdy wychodzą z kąpieli:

każda z nich ma bliźniaczą,

nie brak żadnej.

3. Jak wstążeczka purpury wargi twe

i usta twe pełne wdzięku.

Jak okrawek granatu skroń twoja

za twoją zasłoną.

4. Szyja twoja jak wieża Dawida,

warownie zbudowana;

tysiąc tarcz na niej zawieszono,

wszystką broń walecznych.

5. Piersi twe jak dwoje kozłat,

bliźniąt gazeli,

co pasą się pośród lilii.

ĆWICZENIE: Ćwiczenie3.2

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Określ funkcję wybranego porównania z poprzedniego ćwiczenia.

Polecenie 1

Które fragmenty opisu Oblubienicy zaskakują ciebie – współczesnego odbiorcę?
Uzasadnij powody zaskoczenia.

Ćwiczenie 7

Oblubieniec koncentruje się na opisie cielesności Oblubienicy. Poszukaj w tekście uwag odnoszących się do jej wnętrza (charakteru, psychiki itp.) i zapisz je poniżej.

Polecenie 2

Wyjaśnij o czym świadczy efekt twoich poszukiwań w poprzednim zadaniu?

Polecenie 3

Obraz Dantego Rossettiego jest inspirowany księgą biblijną. Znajdź na to dowody: porównaj obraz z opisem Oblubienicy z *Pieśni nad Pieśniami*.

Oblubienica

Źródło: Dante Gabriel Rossetti, 1865, olej na płótnie, Tate Britain, Londyn, domena publiczna.

” Pieśń nad Pieśniami

Pieśń czwarta, rozdz. 5

[...]

Oblubienica:

1. Miły mój śnieżnobiały i rumiany,
znakomity spośród tysięcy.
2. Głowa jego – najczystsze złoto,
kędziory jego włosów jak gałązki palm,
czarne jak kruk.

3. Oczy jego jak gołębice
nad strumieniami wód.
Zęby jego wymyte w mleku
spoczywają w swej oprawie.
4. Jego policzki jak balsamiczne grzędy,
dające wzrost wonnym ziołom.
Jak lilie wargi jego,
kapiące mirrą najprzedniejszą.
5. Ręce jego jak walce ze złota,
wysadzone drogimi kamieniami.
Tors jego – rzeźba z kości słoniowej,
pokryta szafirami.
6. Jego nogi – kolumny z białego marmuru,
wsparte na szczerozłotych podstawach.
Postać jego [wyniosła] jak Liban,
wysmukła jak cedry.
7. Usta jego przesłodkie
i cały jest pełen powabu.
Taki jest miły mój, taki jest przyjaciel mój,
córki jerozolimskie!

Pieśń szósta, rozdz. 8

[...]

Oblubienica:

1. Połóż mię jak pieczęć na twoim sercu,
jak pieczęć na twoim ramieniu,

bo jak śmierć potężna jest miłość,
a zazdrość jej nieprzejednana jak Szeol,
żar jej to żar ognia,
płomień Pański.

2. Wody wielkie nie zdołają ugasić miłości,
nie zatopią jej rzeki.
Jeśliby kto oddał za miłość całe bogactwo swego domu,
pogardzą nim tylko.

Źródło: *Pieśń nad Pieśniami*, [w:] *Pismo Świąte Starego i Nowego Testamentu*, oprac. Zespół biblistów polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich,, Poznań–Warszawa 1980, s. 750–751.

Polecenie 4

Oblubienica, opisując wygląd Oblubieńca, zastosowała różne porównania i zestawienia.

Odpowiedz na pytania:

- W jakim celu to zrobiła?
- Skąd je czerpała?
- Co było powodem takiego doboru porównań i zestawień?

Ćwiczenie 8

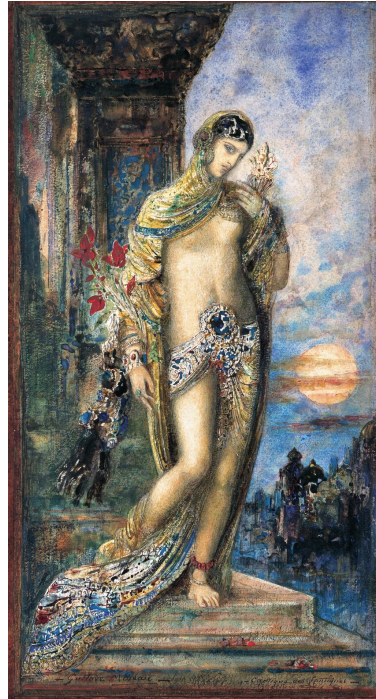
Przypomnij, do kogo zwracał się Oblubieniec i sprawdź, do kogo mówi Oblubienica. Jak można wyjaśnić tę różnicę?

Ćwiczenie 9

Dwa ostatnie wersety zawierają życiową mądrość. Wyjaśnij jej sens (nie stosując cytatów).

Polecenie 5

Przyjrzyj się zamieszczonemu poniżej obrazowi francuskiego malarza [Gustave'a Moreau](#) zatytułowanemu *Pieśń nad Pieśniami* (1893). Czy wygląd kobiety na nim przedstawionej jest odzwierciedleniem biblijnego opisu?

Pieśń nad Pieśniami

Źródło: Gustave Moreau, 1893, akwarela na papierze, Ohara Museum of Art, Kurashiki, domena publiczna.

Teksty do wyboru

” Zenon Ziótkowski

Najtrudniejsze stronicie Biblii

Co by się stało, gdyby do zbioru biblijnego nie została zaliczona *Pieśń nad Pieśniami*? Dla całych pokoleń uczonych w Piśmie Żydów – a i wielu chrześcijan – byłoby to ulgą. Interpretacja żadnej z ksiąg natchnionych nie sprawiała bowiem tyle kłopotu, co właśnie tej. Żadna też nie doczekała się tylu komentarzy, co ta właśnie. Uczni żydowscy z I–II wieku [...] odmawiali jej miejsca w kanonie biblijnym,

nie liczyli się jednak w tym wypadku z tradycją. Napisana po hebrajsku, zawierała tyle dawnych terminów, że tłumacze aleksandryjscy, przekładający *Stary Testament* na język grecki [...] mieli z nią wiele kłopotu. Niektórych słów prawie nie rozumieli. A jednak ją przetłumaczyli, ponieważ uważana była za świętą.

Talmud jerozolimski wprowadza nas w zaskakującą ocenę *Pieśni nad Pieśniami*. Podając treść dyskusji na jej temat, przytacza wypowiedź rabina Akiby, syna Józefa [...]: „Nikt nigdy w Izraelu nie wątpił o *Pieśni nad Pieśniami*, że [...] cały świat nie jest wart dnia, w którym *Pieśń nad Pieśniami* została dana Izraelowi. Wszystkie Pisma są w rzeczywistości święte, lecz *Pieśń nad Pieśniami* jest najświętsza”. [...]

Pieśń nad Pieśniami ukazuje nierozzerwalny związek mężczyzny i kobiety oraz ich wyłączną wierność. W czasach poligamii – która występowała nawet w Izraelu – było to ukazanie prawdy zawartej w stworzeniu człowieka.

Źródło: Zenon Ziółkowski, *Najtrudniejsze stronicie Biblii*, Warszawa 1989, s. 104–106.

” Elżbieta Adamiak

Kobiety w Biblii. Stary Testament

Jeszcze większe zdziwienie może budzić drobiazgowa analiza tekstu, która wykazuje, że w *Księdze* mamy do czynienia nie tyle z równorzędnością kobiety i mężczyzny we wzajemnej miłości, ile z przewagą kobiety. To ona jest w poemacie główną postacią. Ze 117 wersetów znakomita większość – z wyjątkiem jedynie ośmiu! – wypowiedziana jest przez nią, do niej lub o niej. O kobiecej dominacji świadczy też wielokrotne podkreślanie roli matki, przy jednoczesnym całkowitym milczeniu o ojcu [...]. Nawet bracia głównej bohaterki

określeni zostali jako „synowie matki mojej” (Pnp 1, 6). Analiza treści *Pieśni nad pieśniami* skłania niektórych komentatorów do opowiedzenia się za kobiecym autorstwem tej Księgi lub przynajmniej jej fragmentów. [...]

Kobieta z *Pieśni nad pieśniami* w sposób wolny działa i wyraża swoje myśli i uczucia. Miłość przynosi radość i cierpienie. Jedno i drugie dzielą ze sobą kobieta i mężczyzna.

Źródło: Elżbieta Adamiak, *Kobiety w Biblii. Stary Testament*, Kraków 2006, s. 196–198.

” Jacek Kowalski

Pieśń nad pieśniami

Gdzie się skryłaś, przyjaciółko moja –
Twarz ukryłaś, młodą a promienną;
Kto mi teraz, przyjaciółko moja
Kielich poda i zatańczy ze mną –

Wieniec z Twojej głowy pachnący mi daj,
Rozmarynowy, i tańcz mi, i graj –

Lilie polne, przyjaciółko moja,
Nieprzytomne przy Tobie i wędną –
Czemu, wonna przyjaciółko moja,
Nie chcesz tańczyć i ucztować ze mną –

Wieniec z Twojej głowy pachnący mi rzuć
Rozmarynowy i tańcz mi i nuć.

Moja wina, przyjacielu mój,
Że zasnąłam, czekając na Ciebie;

Ale miejsce i kielich jest Twój,
Ty mnie kochasz, a ja czekam Ciebie;

Tańcz ze mną, tańcz ze mną, wybaczone milczenie;
Podam Ci wino i podam Ci wieniec –

Czemu zwlekasz, przyjacielu mój?
Ciebie czekam w nocy migotliwej;
Lampa zgasła, przyjacielu mój –
Przyjdź i dolej do ognia oliwy –

Tańcz ze mną, tańcz ze mną, wybaczone milczenie;
Podam Ci wino i podam Ci wieniec –

– Teraz witaj, przyjacielko moja!
– Teraz witaj, przyjacielu mój!
– Góry tańczą, weselą się pola,
Więc zatańczmy na polach wśród gór –

Tańczmy, ach tańczmy, śpiewajmy z radością –
Przed nami wieki zdumione miłością –
Tańczmy, ach tańczmy, śpiewajmy z radością –
Przed nami wieki zdumione miłością.

Źródło: dostępny w internecie: http://piosenka.jacek_kowalski,piesn_nad_piesniami.html [dostęp 18.10.2015].

” Katarzyna Bomba

Romeo i Julia czyli Miłość mocna jak śmierć

[C. S. Lewis](#), znany z cyklu narnijskiego pisarz angielski, [...] w książce *Cztery miłości* omawia, czym są: Przywiązanie, Caritas, Przyjaźń,

Eros. Można je za cytowanym autorem scharakteryzować następująco:

Przywiązanie

Najpokorniejsza, najbardziej rozpowszechniona miłość [...]. Istnieje ono między matką a dzieckiem, człowiekiem i psem. Między rodzeństwem. Nawet między psem a kotem. [...]

Caritas

To działająca w człowieku Boska Miłość-dar. Sprawia, że człowiek jest zdolny pokochać tych, którzy w naturalnym porządku rzeczy nie wzbudzają miłości: trędowatych, przestępców, wrogów, kretynów, ludzi ponurych, nadętych, kostycznych. [...]

Przyjaźń

[...] Już starożytnym przyjaźń wydawała się najszcześniejszą, najbardziej ludzką z miłości [...]. Przyjaźń jest miłością równie wielką jak Eros. Gdyby nie Eros, nikt z nas nie zostałby poczęty, gdyby nie przywiązanie, nikt z nas nie zostałby odchowany, ale to przyjaźń wznosi człowieka do poziomu bogów czy aniołów. Przyjaźń rodzi się ze zwykłego koleżeństwa [...].

Eros

Eros w mitologii greckiej był bowiem bogiem miłości. [...] Był czczony jako jedna z głównych sił przyrody, utrzymująca ciągłość gatunku i zabezpieczająca zawartość wszechświata. [...] Eros wywołuje stan nazywany powszechnie zakochaniem [...]. Eros sprawia, że mężczyzna naprawdę pragnie, nie kobiety w ogóle, ale tej jednej jedynej. [...] Bez Erosa żądza płciowa, jak każda żądza, jest faktem

dotyczącym tylko nas samych. Z Erosem dotyczy raczej ukochanej istoty.

Źródło: Katarzyna Bomba, *Romeo i Julia czyli Miłość mocna jak śmierć*, Kraków 2002, s. 25–28.

Polecenie 6

Zredaguj własną definicję wybranego pojęcia: *Przywiązanie, Caritas, Przyjaźń, Eros*.

Polecenie 7

Do tekstów Zenona Ziółkowskiego i Elżbiety Adamiak zredaguj po trzy pytania, na które odpowiadają treści tekstów.

Polecenie 8

Przeczytaj tekst piosenki Jacka Kowalskiego. Napisz notatkę syntetyzującą, w której porównasz ją z *Pieśnią nad Pieśniami*.

Zadaniowo

Polecenie 9

Znajdź w internecie i obejrzyj obraz [Marca Chagalla](#) *Pieśń nad Pieśniami IV*. Napisz – stosując cytaty z księgi biblijnej – list Chagalla do przyjaciela. Wyjaśnij w nim powód takiego zatytułowania obrazu.

Polecenie 10

Zredaguj recenzję wybranego tekstu kultury podejmującego temat miłości.

W wypowiedzi zastosuj cytaty z *Pieśni nad Pieśniami*.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.